

Deca i mladi na preseku sistema zaštite dece i maloletničkog pravosuđa: Terminološka određenja, empirijski nalazi i model postupanja

Miona Vasić¹

Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd, Srbija

Rad se bavi decom i mladima koji se nalaze na preseku sistema zaštite dece i sistema maloletničkog pravosuđa, populacijom koja je u međunarodnoj literaturi obuhvaćena različitim pojmovima, među kojima su *crossover youth*, *dual system youth* i *dually involved youth*. Cilj rada je da se, na osnovu pregleda relevantne literature, terminološki razgraniče ključni pojmovi, sistematizuju nalazi empirijskih istraživanja o faktorima povezanim sa delinkventnim i pravosudnim ishodima ove populacije i predstavi Crossover Youth Practice Model kao primer koordinisanog institucionalnog odgovora. U radu se ukazuje da se navedeni termini u literaturi ne koriste uvek dosledno, što otežava poređenje nalaza i jasno određivanje populacije na koju se istraživanja odnose. Pregled empirijskih nalaza pokazuje da se delinkventni i pravosudni ishodi dece i mladih u sistemu zaštite ne mogu objasniti jednim faktorom, već ih je potrebno posmatrati kroz dejstvo iskustava zlostavljanja i zanemarivanja, sociodemografskih karakteristika, naročito pola i uzrasta, kao i karakteristika smeštaja i iskustava u sistemu zaštite. Posebno se naglašava potreba za pravovremenim prepoznavanjem ove populacije, razmenom informacija između sistema, stabilnom podrškom i koordinisanim planiranjem intervencija.

KLJUČNE REČI: crossover youth / dualno uključeni mladi / sistem zaštite dece / maloletničko pravosuđe / delinkvencija

Korespondencija: mionavasic6.1@gmail.com, miona.vasic@iksi.ac.rs; Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Gračanička 18, Beograd, Srbija

¹ ORCID <https://orcid.org/0009-0007-4910-9161>

Uvod

U savremenim društvima, reakcija na delinkvenciju dece i mladih ne posmatra se isključivo kroz pravosudni sistem, već kao deo šire socijalne politike usmerene na zaštitu dece i prevenciju društveno neprihvatljivog ponašanja. Još sredinom XX veka Organizacija Ujedinjenih nacija ukazala je da prevencija i tretman delinkvencije predstavljaju integralni deo socijalne politike, naglašavajući da rešavanje socijalnih problema čini temelj efikasnog suprotstavljanja kriminalitetu. U tom kontekstu, institucije socijalne zaštite, a posebno centri za socijalni rad, zauzimaju značajno mesto u formalnom sistemu društvenog reagovanja na delinkventno ponašanje dece i mladih, imajući istovremeno zaštitnu, preventivnu i tretmansku funkciju (Jugović i Brkić, 2010).

Međutim, iako je uloga sistema socijalne zaštite u radu sa decom i mladima koji ispoljavaju delinkventno ponašanje relativno dobro prepoznata, znatno manje pažnje posvećeno je delinkventnom ponašanju dece i mladih koji su već prethodno uključeni u sistem zaštite po drugom osnovu – pre svega zbog zlostavljanja, zanemarivanja, odsustva adekvatnog roditeljskog staranja ili potrebe za vanporodičnim smeštajem. Upravo ova deca i mladi nalaze se na preseku dva sistema: sistema zaštite dece, koji je primarno usmeren na zaštitu, podršku i obezbeđivanje adekvatnog staranja, i sistema maloletničkog pravosuđa, koji reaguje na delinkventno ponašanje.

U međunarodnoj literaturi se za ovu populaciju koriste različiti termini, među kojima su najčešći *crossover youth*, *dual system youth* i *dually involved youth*. Ovi pojmovi ukazuju na preklapanje iskustava viktimizacije, institucionalne zaštite i delinkventnog ponašanja, ali i na činjenicu da veliki broj dece i mladih koji dolaze u kontakt sa maloletničkim pravosuđem ima prethodnu ili aktuelnu istoriju uključenosti u sistem zaštite dece. Na primer, Huang i saradnici (Huang et al., 2012) navode da je u njihovom uzorku dualno uključenih mladih čak 92% prvo bilo uključeno u sistem zaštite dece, a tek potom u sistem maloletničkog pravosuđa. Ipak, precizni podaci o učestalosti dualne uključenosti često nisu dostupni, između ostalog zbog toga što sistemi zaštite dece i maloletničkog pravosuđa različito evidentiraju i prate podatke o korisnicima (Simmons–Horton, 2021).

Značaj ove teme dodatno potvrđuju nalazi koji ukazuju na prekomernu zastupljenost dece iz sistema zaštite u sistemu maloletničkog pravosuđa.

Autorke Bajdavi i Šihan (Baidawi & Sheehan, 2019), pozivajući se na podatke iz australijskog konteksta, navode da su deca koja su došla u kontakt sa službama zaštite zbog zlostavljanja, zanemarivanja ili neadekvatnog roditeljskog staranja višestruko izloženija riziku kasnijeg prestupništva i uključivanja u sistem maloletničkog pravosuđa. U literaturi se zbog toga sve češće govori i o putanji od sistema zaštite ka pravosudnom sistemu, odnosno o riziku da sistem koji bi trebalo da obezbedi podršku i stabilnost, usled nedovoljnih resursa, nestabilnog smeštaja ili neadekvatne međusistemske koordinacije, ne uspe da spreči dalje produbljivanje problema (Yamat, 2020).

Imajući u vidu navedeno, delinkvencija dece i mladih koji su prethodno ili istovremeno uključeni u sistem zaštite ne može se posmatrati samo kao pitanje individualnog ponašanja, već i kao pitanje njihovog ranijeg iskustva viktimizacije, institucionalnog tretmana i međusobnog odnosa sistema zaštite dece i sistema maloletničkog pravosuđa. Upravo zbog toga, u savremenoj literaturi posebna pažnja posvećuje se populaciji dece i mladih čija se iskustva nalaze na preseku ova dva sistema, kao i faktorima koji mogu doprineti njihovom ulasku, zadržavanju ili dubljem uključivanju u sistem maloletničkog pravosuđa.

Cilj ovog rada je da se, na osnovu pregleda relevantne literature, prikažu osnovna terminološka određenja pojmova koji se odnose na decu i mlade na preseku sistema zaštite dece i sistema maloletničkog pravosuđa, sa posebnim osvrtom na pojam *crossover youth* i kategoriju dualno uključenih mladih. Pored toga, cilj je da se sistematizuju nalazi empirijskih istraživanja o faktorima povezanim sa delinkventnim i pravosudnim ishodima ove populacije, kao i da se predstavi Crossover Youth Practice Model kao primer modela dobre prakse usmerenog na unapređenje koordinacije između sistema zaštite dece i sistema maloletničkog pravosuđa.

Terminološko određenje populacije

Jedan od ključnih problema u proučavanju mladih koji se nalaze na preseku sistema zaštite dece i sistema maloletničkog pravosuđa jeste terminološka nejednačenost. U literaturi se koriste različiti pojmovi koji se odnose na srodne, ali ne i potpuno iste kategorije mladih. Značajan doprinos preciziranju ovih pojmova dali su Herc i saradnici, koji su u više publikacija nastojali da razgraniče različite nivoe kontakta i uključenosti mladih u oba sistema. U početnim određenjima izdvajaju se tri osnovna

termina: *crossover youth*, *dually involved youth* i *dually adjudicated youth* (Herz et al., 2010).

Najširi pojam predstavlja *crossover youth*. Ovaj termin obuhvata decu i mlade koji su imali iskustvo zlostavljanja i/ili zanemarivanja i koji su ispoljili delinkventno ponašanje, bez obzira na to da li su ta iskustva i ponašanja bila registrovana od strane sistema zaštite dece ili sistema maloletničkog pravosuđa. Drugim rečima, za pripadnost ovoj kategoriji nije nužno da je mlada osoba formalno uključena u bilo koji od ova dva sistema. Dovoljno je da postoji preklapanje iskustva zlostavljanja i/ili zanemarivanja i delinkventnog ponašanja. Zbog toga Herc i saradnici ovaj pojam određuju kao najširu kategoriju, koja obuhvata svu decu i mlade sa iskustvom zlostavljanja i/ili zanemarivanja koji učestvuju u delinkventnim radnjama, nezavisno od toga da li su „dotakli” sistem zaštite dece i/ili sistem maloletničkog pravosuđa (Herz et al., 2010; Herz et al., 2012; Herz et al., 2019).

Uži pojam predstavlja *dually involved youth*, koji se odnosi na podgrupu *crossover youth* populacije. Prema Hercu i saradnicima (Herz et al., 2010), reč je o mladima koji su istovremeno korisnici usluga, na bilo kom nivou, iz sistema zaštite dece i istovremeno su uključeni u sistem maloletničkog pravosuđa. U kasnijem određenju dodatno se naglašava da ova uključenost može biti preventivna, formalna ili kombinovana. Preventivna uključenost može podrazumevati, na primer, dobrovoljni slučaj u sistemu zaštite dece ili uključivanje u neformalni diverzionistički postupak u sistemu maloletničkog pravosuđa. Formalna uključenost, s druge strane, može obuhvatati potvrđene navode o zlostavljanju i/ili zanemarivanju, odnosno formalno utvrđenu delinkvenciju pred sudom. Ključno obeležje ove kategorije jeste konkurentna, odnosno istovremena uključenost u oba sistema (Herz et al., 2010; Herz et al., 2012).

U novijem definisanju, autori (Herz et al., 2019) uvode dodatno terminološko razlikovanje kroz pojmove *dual system youth* i *dual contact youth*. Pojam *dual system youth* odnosi se na mlade iz šire *crossover youth* populacije koji su imali kontakt sa oba sistema – kroz prijavu, istragu, procenu ili neki oblik uključenosti u sistem zaštite dece i sistem maloletničkog pravosuđa. Ova kategorija je uža od *crossover youth*, jer podrazumeva kontakt sa oba sistema, ali je istovremeno šira od *dually involved youth*, jer ne zahteva da taj kontakt bude istovremen. U okviru ove kategorije, *dual contact youth* označava mlade koji su imali kontakt sa oba sistema, ali taj kontakt nije bio istovremen, već sukcesivan. Nasuprot tome,

prema preciziranju iz 2019. godine, *dually involved youth* označava mlade iz kategorije *dual system youth* koji su istovremeno u kontaktu sa sistemom zaštite dece i sistemom maloletničkog pravosuđa (Herz et al., 2019).

Najuža kategorija jeste *dually adjudicated youth*. U početnom određenju Herca i saradnika (Herz et al., 2010) ovaj pojam označava podgrupu *dually involved youth* populacije, odnosno mlade koji su istovremeno formalno procesuirani u oba sistema. Kasnije se ovaj pojam dodatno precizira kao kategorija mladih koji su ušli u oba sistema, koji su formalno procesuirani u oba sistema i koji se nalaze pod formalnom brigom, kontrolom ili nadzorom oba sistema. Drugim rečima, reč je o mladima kod kojih postoji formalno utvrđen slučaj u sistemu zaštite dece i formalno utvrđena odgovornost u sistemu maloletničkog pravosuđa. Prema kasnijoj definiciji istih autora (Herz et al., 2019), *dually adjudicated youth* predstavljaju podgrupu *dually involved youth* populacije koja istovremeno ima otvoren predmet u sistemu zaštite dece i adjudiciran, odnosno sudski utvrđen slučaj delinkvencije.

Za potrebe ovog rada važno je naglasiti da se navedeni termini u literaturi ne koriste uvek dosledno i da ih ne treba posmatrati kao potpune sinonime. Budući da za njih ne postoje ustaljeni pandani u srpskom jeziku, u radu će se zadržavati originalni termini, uz opisna objašnjenja. Termin *crossover youth* koristiće se kao širi pojam za decu i mlade kod kojih se prepliću iskustva sistema zaštite i delinkventnog ponašanja, dok će se za *dually involved youth* koristiti izraz dualno uključeni mladi, odnosno mladi istovremeno uključeni u sistem zaštite dece i sistem maloletničkog pravosuđa.

Putanje ulaska u dualnu uključenost

Pored terminološkog razgraničenja različitih kategorija mladih na preseku sistema zaštite dece i sistema maloletničkog pravosuđa, Herc i saradnici ukazali su i na različite putanje identifikacije ovih kategorija mladih. Drugim rečima, mladi ne postaju vidljivi sistemima na isti način, već njihovo prepoznavanje kao *crossover youth*, odnosno kao mladih u kontaktu sa oba sistema, može nastati kroz više različitih institucionalnih tokova. U ranijim radovima izdvajaju se četiri dominantne putanje kroz koje mladi mogu biti identifikovani kao populacija na preseku sistema zaštite dece i maloletničkog pravosuđa (Herz et al., 2010; Herz et al., 2012).

Prva putanja odnosi se na mlade koji već imaju otvoren slučaj u sistemu zaštite dece, a zatim bivaju uhapšeni ili na drugi način ulaze u sistem

maloletničkog pravosuđa. U ovom slučaju, sistem zaštite dece prethodi kontaktu sa pravosudnim sistemom, a mlada osoba se identifikuje kao dualno uključena u trenutku kada postojeća uključenost u sistem zaštite dece postane povezana sa novim kontaktom sa sistemom maloletničkog pravosuđa.

Druga putanja je slična, ali se odnosi na mlade koji su ranije imali slučaj u sistemu zaštite dece, koji je u trenutku ulaska u sistem maloletničkog pravosuđa već zatvoren. U tim slučajevima prethodna istorija u sistemu zaštite dece može biti značajna za razumevanje aktuelnog delinkventnog ponašanja, iako dete u tom trenutku nije nužno aktivno uključeno u taj sistem. U zavisnosti od okolnosti konkretnog slučaja, kontakt sa sistemom maloletničkog pravosuđa može dovesti i do nove prijave ili ponovnog uključivanja sistema zaštite dece (Herz et al., 2010; Herz et al., 2012).

Treća putanja obuhvata mlade koji nemaju prethodni ili aktuelni kontakt sa sistemom zaštite dece, ali se tokom postupanja sistema maloletničkog pravosuđa otkriva da su žrtve zlostavljanja i/ili zanemarivanja. U tom slučaju, sistem maloletničkog pravosuđa postaje mesto na kojem se prvi put prepoznaje potreba za uključivanjem sistema zaštite dece, pa se nakon istrage ili procene pokreće odgovarajuća prijava. Četvrta putanja odnosi se na mlade koji su bili smešteni u ustanovu maloletničkog pravosuđa, najčešće korektivnog tipa, a po završetku smeštaja nemaju adekvatno okruženje u koje bi mogli da se vrate. Zbog toga sistem maloletničkog pravosuđa inicira uključivanje sistema zaštite dece radi planiranja izlaska iz ustanove i obezbeđivanja odgovarajuće podrške i smeštaja (Herz et al., 2010; Herz et al., 2012).

Svi mladi identifikovani kroz ove putanje mogu se posmatrati kao deo šire *crossover youth* populacije, jer se kod njih prepliću iskustva zlostavljanja i/ili zanemarivanja i delinkventnog ponašanja. Međutim, njihov status u pogledu dualne uključenosti zavisi od toga da li postoji kontakt sa oba sistema i da li je taj kontakt istovremen. Upravo zbog toga Herc i saradnici (Herz et al., 2019) dodatno pojednostavljaju i preciziraju ranije putanje razlikujući dve osnovne institucionalne putanje: putanju sistema zaštite dece i putanju sistema maloletničkog pravosuđa. Putanja sistema zaštite dece odnosi se na mlade koji najpre dolaze u kontakt sa sistemom zaštite dece, a zatim sa sistemom maloletničkog pravosuđa. Nasuprot tome, putanja sistema maloletničkog pravosuđa odnosi se na mlade koji najpre dolaze u kontakt sa pravosudnim sistemom, nakon čega se, usled otkrivanja zlostavljanja, zanemarivanja ili potrebe za smeštajem

i podrškom, uključuje sistem zaštite dece. Ove putanje mogu biti povezane sa istovremenim ili nesimultanim kontaktom sa oba sistema, zbog čega su važne za razlikovanje pojmova *dual contact youth*, *dually involved youth* i *dually adjudicated youth* (Herz et al., 2019).

Posebno je važno istaći da putanja kojom mlada osoba postaje poznata sistemima nije samo deskriptivna kategorija, već ima i praktični značaj. Ona određuje trenutak u kojem se može prepoznati rizik, razmeniti informacija između sistema, uključiti porodica i planirati odgovarajuća podrška. Istovremeno, različite putanje ukazuju na to da dualna uključenost nije jedinstven proces: kod neke dece sistem zaštite dece prethodi delinkventnom ponašanju, kod druge se iskustvo zlostavljanja otkriva tek nakon ulaska u sistem maloletničkog pravosuđa, dok se kod treće potreba za zaštitom javlja u trenutku izlaska iz korektivnog smeštaja. Zbog toga analiza putanja omogućava bolje razumevanje načina na koji institucionalni sistemi prepoznaju, klasifikuju i usmeravaju mlade koji se nalaze na njihovom preseku.

Delinkvencija dece i mladih u sistemu zaštite: Pregled empirijskih nalaza

U okviru literature o deci i mladima koji su uključeni u sistem zaštite dece razvijen je značajan broj istraživanja koja se bave njihovom delinkvencijom, pravosudnom uključenosti i kasnijim kriminalnim ishodima. Međutim, ova istraživanja nisu metodološki i pojmovno ujednačena. Razlikuju se prema polaznoj populaciji, jer pojedina istraživanja obuhvataju decu prijavljenu ili evidentiranu u sistemu zaštite dece, druga decu i mlade na vanporodičnom smeštaju, uključujući hraniteljski, srodnički, grupni ili rezidencijalni smeštaj, dok se deo studija odnosi na mlade koji su već uključeni u sistem maloletničkog pravosuđa, ali imaju prethodno ili aktuelno iskustvo sistema zaštite. Pored toga, delinkvencija se u ovim istraživanjima različito operacionalizuje – kroz hapšenja, sudske prijave, adjudikacije, osude, pritvaranje, smeštaj u korektivne ustanove, recidivizam ili obrasce hroničnog prestupništva. Razlike postoje i u pogledu faktora koji se uzimaju u obzir, od iskustava zlostavljanja i zanemarivanja, preko karakteristika smeštaja, pola, uzrasta i etničke pripadnosti, do mentalnog zdravlja, školskog funkcionisanja, upotrebe supstanci i sistemskih odgovora institucija. Zbog toga se nalazi ovih studija ne mogu posmatrati kao potpuno neposredno uporedivi, ali

omogućavaju izdvajanje nekoliko ponavljajućih grupa faktora povezanih sa delinkventnim i pravosudnim ishodima dece i mladih u sistemu zaštite.

Iskustva zlostavljanja i/ili zanemarivanja i porodični rizici

Jedna od najčešće ispitivanih grupa faktora u literaturi odnosi se na iskustva zlostavljanja i/ili zanemarivanja i nepovoljnog porodičnog okruženja. Iako se u brojnim istraživanjima polazi od pretpostavke da su zlostavljanje i zanemarivanje povezani sa kasnijom delinkvencijom, nalazi istraživanja pokazuju da ta veza nije jednostavna niti jednaka za sve oblike viktimizacije. Rane prospektivne studije ukazale su na to da deca prijavljena sistemu zaštite zbog zlostavljanja ili zanemarivanja imaju povećan rizik kasnijeg ulaska u maloletnički korektivni sistem, ali i da taj rizik zavisi od uzrasta deteta, pola, rase/etničke pripadnosti, ponovljenih prijava i vrste odgovora sistema zaštite (Jonson-Reid & Barth, 2000; Jonson-Reid, 2002). Slično tome, Rajan i Testa (Ryan & Testa, 2005) pokazuju da deca sa potvrđenim iskustvom zlostavljanja ili zanemarivanja imaju više stope delinkvencije, pri čemu se rizik dodatno povećava kada je iskustvo zlostavljanja/zanemarivanja praćeno vanporodičnim smeštajem i njegovom nestabilnošću. Posebno važan nalaz jeste da se u više studija kao značajan faktor izdvaja zanemarivanje, a ne nužno svaki oblik zlostavljanja. Rezultati istraživanja Vidal i saradnika (Vidal et al., 2017) pokazali su da fizičko, seksualno i drugi oblici zlostavljanja nisu bili značajni prediktori uključivanja u sistem maloletničkog pravosuđa kada su kontrolisani drugi faktori (Vidal et al., 2017). Sličnu nijansu donose i druga istraživanja: Baskin i Samers (Baskin & Sommers, 2011) ne nalaze da svi oblici zlostavljanja jednako povećavaju verovatnoću hapšenja, već ukazuju na različite veze fizičkog i seksualnog zlostavljanja sa pojedinim pravosudnim ishodima. Jampolskaja i Čuang (Yampolskaya & Chuang, 2012), pak, pokazuju da tip zlostavljanja nije bio presudan za kasniju pravosudnu uključenost dece na vanporodičnom smeštaju, dok su problemi sa mentalnim zdravljem, odsustvo staratelja i broj promena smeštaja imali izraženiji značaj.

Nalazi takođe ukazuju da iskustvo zlostavljanja ne treba posmatrati izolovano od porodičnog i socijalnog konteksta. Siromaštvo, zloupotreba supstanci od strane roditelja, nasilje u porodici, odsustvo staratelja i ponovljeno uključivanje sistema zaštite predstavljaju okolnosti koje mogu dodatno povećati rizik pravosudne uključenosti (Jonson-Reid, 2002; Vidal et al., 2017; Yampolskaya & Chuang, 2012). Malvazo i saradnici (Malvaso

et al., 2017) dodatno pokazuju da odnos između zlostavljanja, vanporodičnog smeštaja i kasnijih osuda zavisi od pola i etničke pripadnosti deteta, što upućuje na potrebu da se ovi nalazi ne tumače kao individualne karakteristike deteta, već u širem kontekstu društvenih i sistemskih nejednakosti.

Sociodemografski faktori

Sociodemografski faktori se u istraživanjima o deci i mladima na preseku sistema zaštite i maloletničkog pravosuđa najčešće razmatraju kroz pol, uzrast i rasnu/etničku pripadnost. Iako ovi faktori sami po sebi ne mogu objasniti delinkventno ponašanje, oni ukazuju na razlike u razvojnim putanjama, izloženosti rizicima i institucionalnom tretmanu pojedinih grupa dece i mladih.

Jedan od najdoslednijih nalaza odnosi se na pol, pri čemu se muški pol u velikom broju studija javlja kao faktor povezan sa većim rizikom ulaska u sistem maloletničkog pravosuđa, recidivizma ili hroničnog prestupništva. Na primer, Vidal i saradnici (Vidal et al., 2017) nalaze da su dečaci imali značajno veći rizik prelaska iz sistema zaštite dece u sistem maloletničkog pravosuđa. Slično tome, Jampolskaja i Čuang (Yampolskaya & Chuang, 2012) pokazuju da su dečaci na vanporodičnom smeštaju imali veću verovatnoću kasnije pravosudne uključenosti, dok Jang i saradnici (Yang et al., 2017) ukazuju da je među mladima sa iskustvom sistema zaštite, hronično prestupništvo od adolescencije do ranog odraslog doba naročito izraženo kod mladića. Ipak, nalazi o polu nisu jednoznačni. Pojedina istraživanja pokazuju da, iako su dečaci češće ispoljavali delinkventno ponašanje, iskustvo sistema zaštite i vanporodičnog smeštaja može imati naročito specifične posledice za devojke. Gudkajnd i saradnici (Goodkind et al., 2013) ukazuju da je efekat vanporodičnog smeštaja na pravosudnu uključenost bio izraženiji kod devojaka nego kod dečaka, dok Malvazo i saradnici (Malvaso et al., 2017) nalaze da je povezanost vanporodičnog smeštaja sa kasnijim osudama takođe bila posebno izražena kod devojaka. Kvalitativne studije dodatno nijansiraju ove nalaze, pokazujući da devojke uključene u oba sistema mogu biti izložene specifičnim oblicima kontrole, stigmatizacije i kažnjavanja za ponašanja koja se u drugim kontekstima ne bi nužno formalno procesuirala (Flores et al., 2018).

Drugi važan faktor jeste uzrast, posebno uzrast pri prvom kontaktu sa sistemom zaštite ili pri prvom vanporodičnom smeštaju. Veći broj studija

pokazuje da stariji uzrast pri prvoj prijavi, ulasku u sistem zaštite ili prvom smeštaju povećava rizik kasnije pravosudne uključenosti. Vidal i saradnici (Vidal et al., 2017) nalaze da se rizik prelaska iz sistema zaštite u sistem maloletničkog pravosuđa povećava sa starijim uzrastom deteta pri inicijalnoj prijavi sistemu zaštite. Slično tome, veliki broj autora u svojim istraživanjima ukazuju da deca koja ulaze u smeštaj u kasnijem uzrastu, naročito tokom adolescencije, imaju povećan rizik od delinkventnih ili kasnijih kriminalnih ishoda (Crawford, 2021; Cutuli et al., 2016; Frederiksen, 2012; Lindquist & Santavirta, 2014; Ryan & Testa, 2005).

Treća grupa nalaza odnosi se na rasu, etničku pripadnost i manjinski status, ali se ovi nalazi moraju tumačiti posebno oprezno. U američkim studijama se afroamerička i, u pojedinim radovima, hispano deca i mladi često pojavljuju kao grupe sa povećanim rizikom pravosudne uključenosti nakon kontakta sa sistemom zaštite (Cutuli et al., 2016; Goodkind et al., 2013; Vidal et al., 2017). Vidal i saradnici (Vidal et al., 2017), na primer, pokazuju da su crna i hispano deca imala veći rizik prelaska iz sistema zaštite dece u sistem maloletničkog pravosuđa u odnosu na belu decu, čak i nakon kontrole drugih faktora. Slični obrasci se javljaju i u drugim nacionalnim kontekstima, ali kroz drugačije kategorije. Malvazo i saradnici (Malvaso et al., 2017) u Australiji ukazuju na povećan rizik kod mladih pripadnika starosedelačkog naroda, dok Jang i saradnici (Yang et al., 2017; Yang et al., 2021) u kanadskom kontekstu pokazuju da su mladi sa iskustvom sistema brige, među kojima su ovi mladi posebno zastupljeni, imali ozbiljnije i hroničnije obrasce prestupništva. U španskom istraživanju (Oriol-Granado et al., 2015) migrantski status se takođe pojavljuje kao relevantna karakteristika mladih iz rezidencijalnog smeštaja koji su već bili u sistemu maloletničkog pravosuđa.

U celini, sociodemografski faktori ukazuju na to da rizik delinkventnih i pravosudnih ishoda nije ravnomerno raspoređen među decom i mladima u sistemu zaštite. Muški pol i stariji uzrast se relativno dosledno pojavljuju kao faktori povećanog rizika, dok nalazi o rasi, etničkoj pripadnosti i manjinskom statusu ukazuju na šire društvene i sistemske nejednakosti. Zbog toga ove faktore ne treba posmatrati kao objašnjenje samo po sebi, već kao pokazatelje da pojedine grupe dece i mladih mogu biti istovremeno izložene većoj akumulaciji rizika, drugačijem institucionalnom tretmanu i većoj verovatnoći formalnog pravosudnog odgovora.

Karakteristike vanporodičnog smeštaja i iskustva u sistemu zaštite

Karakteristike vanporodičnog smeštaja predstavljaju jednu od najčešće ispitivanih grupa faktora u istraživanjima o delinkvenciji dece i mladih u sistemu zaštite. Nalazi ovih studija ukazuju da nije dovoljno posmatrati samo činjenicu da je dete bilo izdvojeno iz svoje primarne porodice, već je neophodno uzeti u obzir vrstu smeštaja, njegovu stabilnost, uzrast pri prvom smeštaju kao i dužinu boravka u sistemu. Drugim rečima, iskustvo vanporodičnog smeštaja nije homogeno: deca i mladi mogu biti smešteni u hraniteljskim porodicama, srodničkom smeštaju, grupnim domovima, rezidencijalnim oblicima zaštite, pri čemu se ovi oblici razlikuju po stepenu strukture, nadzora, dostupnosti podrške i izloženosti drugim mladima sa sličnim teškoćama.

Jedno od važnih pitanja u literaturi jeste da li je vanporodični smeštaj sam po sebi povezan sa delinkvencijom ili je ta veza posledica prethodnih rizika, kao što su težina zlostavljanja/zanemarivanje, problemi u ponašanju ili nepovoljne porodične okolnosti. Pojedini nalazi upućuju na to da smeštaj ne treba posmatrati kao automatski rizičan. Dig i Vidom (DeGue & Widom, 2009), na primer, pokazuju da vanporodični smeštaj sam po sebi nije povećavao rizik kasnijeg kriminaliteta, već je povećan rizik bio izražen pre svega kada je smeštaju prethodilo delinkventno ponašanje ili kada se radilo o oblicima smeštaja koji nisu bili isključivo hraniteljski. Ipak, druga istraživanja pokazuju da deca i mladi na vanporodičnom smeštaju, naročito kada je reč o rezidencijalnom smeštaju, imaju povećan rizik delinkventnih ishoda (Ryan & Testa, 2005; Goodkind et al., 2013; Malvaso et al., 2017).

Posebno dosledan nalaz odnosi se na nestabilnost smeštaja, odnosno veći broj promena smeštaja. Rajan i Testa (Ryan & Testa, 2005) pokazuju da deca sa potvrđenim iskustvom zlostavljanja koja su izdvojena iz porodice imaju veći rizik ispoljavanja delinkvencije u odnosu na decu koja nisu bila smeštena van porodice, a da nestabilnost smeštaja dodatno povećava rizik, naročito kod dečaka. Slično tome, Gudkajnd i saradnici (Goodkind et al., 2013) ističu da problem možda nije samo vanporodični smeštaj kao takav, već upravo nestabilnost smeštaja i neuspeh da se u novom okruženju formiraju stabilne veze.

Druga važna linija nalaza odnosi se na tip smeštaja. Veći broj istraživanja ukazuje da su grupni, rezidencijalni i institucionalni oblici smeštaja češće povezani sa nepovoljnim pravosudnim ishodima nego

porodični oblici smeštaja. Rajan i saradnici (Ryan et al., 2008) nalaze da su mladi smešteni u grupne domove imali znatno veći rizik hapšenja u odnosu na mlade u hraniteljskom smeštaju. Slično tome, Frederiksenovo istraživanje (Frederiksen, 2012) u Danskoj pokazuje da su deca u rezidencijalnim ustanovama imala izraženije kriminalne ishode u poređenju sa decom u hraniteljskim porodicama. Iste rezultate daju i australijski autori (Malvaso et al., 2017), koji takođe ukazuju da je rezidencijalni smeštaj povezan sa većim rizikom osuda, posebno za opšte i nasilne delikte, pri čemu su efekti zavisili od pola i etničke pripadnosti.

Objašnjenja ove veze su višestruka. Sa jedne strane, moguće je da u rezidencijalni ili grupni smeštaj češće dolaze mladi sa već postojećim problemima u ponašanju, složenijim traumatskim iskustvima i prethodnim neuspehom manje restriktivnih oblika brige. Sa druge strane, sama struktura grupnog smeštaja može povećati rizik, jer se mladi sa sličnim teškoćama nalaze u bliskom kontaktu, što može pojačati negativne vršnjačke uticaje.

Nalazi o dužini boravka u smeštaju nisu potpuno jednoznačni. U nekim istraživanjima duži boravak u sistemu povezan je sa većim rizikom, posebno kada se radi o dugotrajnoj institucionalnoj uključenosti, dok u drugim studijama duži i stabilniji boravak može imati zaštitni efekat, naročito ako podrazumeva kontinuitet brige. Na primer, Frederiksen (Frederiksen, 2012) nalazi da je duži boravak u smeštaju povezan sa manjom verovatnoćom budućeg kriminaliteta, dok Vilijams–Butler (Williams–Butler, 2018) u užem uzorku afroameričkih adolescenata na hraniteljskom smeštaju ukazuje da je kraći boravak u sistemu bio povoljniji u pogledu smanjenja delinkventnog ponašanja. Ovi na izgled različiti nalazi pokazuju da se trajanje smeštaja ne može tumačiti izolovano, već u vezi sa kvalitetom, stabilnošću i vrstom smeštaja.

Posebnu pažnju zaslužuju studije koje pokazuju da promene smeštaja nakon prvog kontakta sa pravosuđem mogu dodatno povećati rizik recidivizma. Huang i saradnici (Huang et al., 2015) pokazuju da su mladi koji su nakon prvog hapšenja premešteni iz porodičnog oblika smeštaja na domski smeštaj imali veći rizik naknadnog hapšenja u odnosu na mlade koji su ostali u istom smeštaju. Ovaj nalaz je značajan jer ukazuje da rizik nije vezan samo za prethodnu istoriju smeštaja, već i za način na koji sistem zaštite reaguje nakon kontakta deteta sa pravosudnim organima. Premeštanje u restriktivniji ili grupni oblik smeštaja može predstavljati dodatni faktor destabilizacije i produbljivanja pravosudne uključenosti.

Pored navedenih grupa faktora, pojedina istraživanja ukazuju i na značaj drugih okolnosti koje mogu doprineti delinkventnim i pravosudnim ishodima dece i mladih u sistemu zaštite. Među njima se izdvajaju socijalni, školski i mentalnozdravstveni faktori, kao što su poremećaji mentalnog zdravlja, poremećaj ponašanja, deficit pažnje/hiperaktivnost, depresivnost, upotreba psihoaktivnih supstanci, školski problemi, izostajanje iz škole, negativni lični identitet i pripadnost delinkventnim vršnjačkim grupama ili bandama (Baglivio et al., 2016; Herz et al., 2010; Yampolskaya & Chuang, 2012; Yang et al., 2021). Takođe, deo studija pažnju usmerava na pravosudne i sistemske faktore, uključujući pritvor pre donošenja odluke, strože sudske odluke, kršenje uslova probacije, recidivizam, hronične obrasce prestupništva i kasnije kriminalne ishode u odraslom dobu (DeGue & Widom, 2009; Herz et al., 2010; Huang et al., 2012; Lindquist & Santavirta, 2014; Yang et al., 2017, Yang et al., 2021). Ovi nalazi pokazuju da se pravosudna uključenost dece iz sistema zaštite ne može objasniti samo prethodnim iskustvima viktimizacije ili karakteristikama smeštaja, već i načinom na koji različiti sistemi reaguju na ponašanje deteta.

Crossover Youth Practice Model

Jedan od najpoznatijih modela razvijenih sa ciljem unapređenja institucionalnog odgovora na potrebe mladih koji se nalaze na preseku sistema zaštite dece i sistema maloletničkog pravosuđa jeste Crossover Youth Practice Model – CYPM. Model je razvijen i predstavljen 2010. godine u okviru Centra za reformu maloletničkog pravosuđa, Univerziteta Džordžtaun sa namerom da pruži okvir za usklađeniji rad sistema koji postupaju prema mladima koji su u riziku od prelaska iz jednog sistema u drugi ili su već istovremeno uključeni u oba sistema (Herz et al., 2012; Center for Youth Justice [CYJ], n.d.).

CYPM je zasnovan na pretpostavci da mladi koji su istovremeno uključeni u sistem zaštite dece i sistem maloletničkog pravosuđa imaju kompleksne i višestruke potrebe, koje se ne mogu adekvatno sagledati niti rešavati izolovanim delovanjem jednog sistema. Zbog toga se ovaj model ne usmerava samo na intervencije prema detetu, već i na promenu načina na koji sistemi sarađuju, razmenjuju informacije, procenjuju potrebe, planiraju usluge i donose odluke. U tom smislu, CYPM predstavlja model međusistemske saradnje koji nastoji da poveže sistem maloletničkog pravosuđa, sistem zaštite dece, porodicu, pružaoce usluga i druge

relevantne aktere u zajednici, kako bi se unapredili ishodi za mlade i njihove porodice (Huang et al., 2015; CYJ, n.d.).

Osnovni ciljevi CYPM-a odnose se na smanjenje broja mladih koji prelaze iz sistema zaštite dece u sistem maloletničkog pravosuđa i postaju dualno uključeni, smanjenje broja mladih koji se izdvajaju iz porodice, smanjenje korišćenja grupnih i institucionalnih oblika smeštaja, kao i smanjenje disproporcionalne zastupljenosti dece iz rasnih i etničkih manjina, posebno među mladima koji su istovremeno uključeni u oba sistema (Herz et al., 2012; CYJ, n.d.).

Pored ovih opštih ciljeva, primena modela povezuje se i sa nizom očekivanih sistemskih i individualnih ishoda. Među njima se posebno izdvajaju smanjenje ponovnog ulaska mladih u sistem zaštite dece nakon boravka u ustanovama u okviru sistema maloletničkog pravosuđa, smanjenje dubljeg uključivanja dece iz alternativnog smeštaja u sistem maloletničkog pravosuđa, smanjenje primene mera pritvaranja pre donošenja sudske odluke, smanjenje recidivizma i obrazovne nestabilnosti. Istovremeno, model teži povećanju primene diverzionih mera, unapređenju međuinstitucionalne razmene informacija, uključivanju porodice u proces donošenja odluka, razvoju zajedničke procene i planiranja slučaja, kao i stvaranju većeg broja prosocijalnih i razvojno podsticajnih mogućnosti za mlade (Herz et al., 2012; Huang et al., 2015).

CYPM je strukturisan kroz tri faze i pet ključnih oblasti prakse, koje prate putanju kojom mladi najčešće postaju istovremeno uključeni u sistem zaštite dece i sistem maloletničkog pravosuđa. Prva faza obuhvata dve oblasti: hapšenje, identifikaciju i zadržavanje i odlučivanje o optužbama, odnosno o daljem procesuiranju slučaja. U ovoj fazi naglasak je na ranom prepoznavanju mladih koji su već uključeni u sistem zaštite dece, bez obzira na to da li su zadržani ili ne, kako bi se saradnja između sistema uspostavila već na samom početku kontakta deteta sa maloletničkim pravosuđem. Model predviđa razvoj protokola koji omogućavaju pravovremenu identifikaciju ove populacije, ranu razmenu informacija i uključivanje porodice u proces planiranja podrške. Posebna pažnja posvećuje se i praksama u sistemu zaštite dece koje mogu povećati verovatnoću kontakta mladih sa policijom, kao i prekomernoj zastupljenosti dualno uključenih mladih u pritvoru. Drugi korak u okviru prve faze odnosi se na trenutak kada se odlučuje da li će predmet biti upućen sudu ili će se primeniti diverzione mere. Ova odluka predstavlja posebno važnu tačku intervencije, jer se tada može sprečiti formalnije i

dublje uključivanje mladih u sistem maloletničkog pravosuđa. Zbog toga CYPM naglašava potrebu da se prilikom donošenja odluke uzmu u obzir istorija deteta u sistemu zaštite dece, individualni i porodični kontekst, kao i mogućnosti za podršku izvan formalnog pravosudnog postupka (Herz et al., 2012; CYJ, n.d.).

Druga faza modela odnosi se na zajedničku procenu i koordinisano planiranje slučaja. U ovoj fazi CYPM usmerava pažnju na partnerstvo između sistema zaštite dece i sistema maloletničkog pravosuđa u proceni potreba mladih i porodice, određivanju odgovornosti različitih sistema i planiranju odgovarajućih usluga. Posebno se ističe značaj porodice u procesu planiranja, jer se potrebe mladih ne mogu adekvatno sagledati izvan njihovog porodičnog i životnog konteksta. Model zato nastoji da prevaziđe praksu paralelnog i nepovezanog planiranja, u kojoj svaki sistem razvija sopstveni plan rada, i da umesto toga podstakne zajedničku procenu, usklađeno vođenje slučaja i izradu koherentnog plana koji se može predstaviti i sudu u okviru postupka odlučivanja o merama prema maloletniku (Herz et al., 2012; CYJ, n.d.).

Treća faza obuhvata koordinisano vođenje slučaja i kontinuiranu procenu i planiranje stalnosti, tranzicije i zatvaranja slučaja. Ova faza se nadovezuje na prethodnu, ali naglašava potrebu da saradnja između sistema traje tokom celog perioda u kojem je slučaj otvoren u oba sistema. To podrazumeva redovno zajedničko praćenje dejstva usluga, preispitivanje i prilagođavanje planova rada, kao i uzimanje u obzir promena u porodičnim okolnostima i potrebama deteta. U okviru ove faze posebna pažnja posvećuje se podršci u obrazovanju, podršci u oblasti mentalnog zdravlja i ponašanja, kao i uključivanju resursa zajednice. Završni korak modela odnosi se na dugoročnije planiranje stabilnosti i izlaska mladih iz sistema. CYPM naglašava da mladi treba da imaju brižne i posvećene odrasle osobe u svom životu, kao i pristup uslugama koje mogu podržati njihovu tranziciju ka odraslom dobu. Time se zatvaranje slučaja ne posmatra samo kao administrativni završetak procedura, već kao proces planiranja bezbednog i stabilnog prelaska iz sistema u zajednicu (Herz et al., 2012; CYJ, n.d.).

Rezultati evaluacije primene CYPM pokazuju da je ovaj model doprineo promenama u načinu saradnje između sistema zaštite dece i sistema maloletničkog pravosuđa. Hejt i saradnici (Haight et al., 2014) su, u okviru dvogodišnje evaluacije sprovedene u jednoj saveznoj državi u okviru SAD, ispitali iskustva 82 stručnjaka iz pet okruga različitih

demografskih karakteristika. Među ispitanicima su bili članovi implementacionih timova, sudije, advokati, stručnjaci iz sistema zaštite dece i profesionalci iz oblasti maloletničkog pravosuđa. Učesnici su primenu modela opisali kao proces „kulturne promene”, koji je obuhvatio i strukturne i psihosocijalne promene. Na strukturnom nivou, izdvojena su unapređenja usluga za mlade i porodice, uvođenje novih procedura i stvaranje pravnih osnova za razmenu informacija između sistema. Na psihosocijalnom nivou, stručnjaci su ukazali na pozitivne promene u načinu razumevanja mladih i njihovih porodica, kao i na jačanje saradničkih odnosa između profesionalaca iz različitih sektora. Ipak, istraživanje je ukazalo i na izazove u implementaciji, pre svega na nedovoljnu podršku i obuku stručnjaka koji neposredno rade sa mladima, teškoće u razumevanju ključnih komponenti složenog modela, kao i probleme u uključivanju porodica u proces planiranja i odlučivanja (Haight et al., 2014).

Zaključak

Pregled literature pokazuje da dualna uključenost dece i mladih u sistemu zaštite i sistemu maloletničkog pravosuđa predstavlja relevantnu i istraživački značajnu temu. Nalazi ukazuju da je reč o populaciji kod koje se često prepliću iskustva zlostavljanja i zanemarivanja, nestabilnost smeštaja, školske teškoće i problemi sa mentalnim zdravljem i višestruki kontakti sa institucijama. Zbog toga se njihovi delinkventni i pravosudni ishodi moraju posmatrati u širem porodičnom, razvojnem, institucionalnom i sistemskom kontekstu.

Jedan od osnovnih problema u ovoj oblasti odnosi se na terminološku nejednačenost. Iako su Herc i saradnici ponudili jasna razgraničenja pojmova *crossover youth*, *dual system youth*, *dual contact youth*, *dually involved youth* i *dually adjudicated youth*, u kasnijim istraživanjima ovi termini nisu uvek dosledno korišćeni. Pojedini autori poistovećuju širi pojam *crossover youth* sa užom kategorijom dualno uključenih mladih, dok drugi uopšte ne koriste ovu terminologiju, iako se bave populacijom koja se nalazi na preseku sistema zaštite i maloletničkog pravosuđa.

Dodatni metodološki problem predstavlja različita operacionalizacija delinkvencije i pravosudne uključenosti. U istraživanjima se kao mere koriste hapšenja, krivične prijave, osude, pritvaranje, smeštaj u korektivne ustanove, prekršaji, recidivizam ili obrasci hroničnog prestupništva. Iako

se uključivanje u sistem maloletničkog pravosuđa često koristi kao indikator delinkventnog ponašanja, ove mere ne označavaju isti nivo formalne reakcije sistema, niti istu težinu ponašanja. Zbog toga nalazi nisu u potpunosti neposredno uporedivi.

Uprkos ovim ograničenjima, mogu se izdvojiti određeni ponavljajući obrasci. Istraživanja najčešće ukazuju na značaj iskustava zlostavljanja i zanemarivanja, sociodemografskih karakteristika, naročito pola i uzrasta, kao i karakteristika smeštaja. Posebno se izdvajaju nestabilnost smeštaja, ulazak u sistem zaštite na starijem uzrastu i rezidencijalni ili grupni oblici smeštaja kao faktori povezani sa povećanim rizikom delinkventnih i pravosudnih ishoda.

Važno ograničenje dosadašnjih saznanja jeste i činjenica da najveći deo istraživanja potiče iz Sjedinjenih Američkih Država. Isto važi i za Crossover Youth Practice Model, koji je razvijen za potrebe američkih jurisdikcija. Iako ovaj model predstavlja važan primer koordinisanog institucionalnog odgovora i naglašava značaj saradnje između sistema zaštite dece i maloletničkog pravosuđa, njegova neposredna primena u drugim pravnim, socijalnim i institucionalnim kontekstima zahteva oprez.

U tom smislu, značaj ove teme nije samo teorijski i istraživački, već i praktičan. Deca i mladi koji se nalaze na preseku sistema zaštite i maloletničkog pravosuđa zahtevaju pravovremeno prepoznavanje, međusistemsku razmenu informacija, stabilnu podršku i koordinisano planiranje intervencija. Umesto odvojenih institucionalnih reakcija, potreban je pristup koji istovremeno uvažava iskustva viktimizacije, potrebe za zaštitom i odgovornost za delinkventno ponašanje, uz nastojanje da se spreči dalje produbljivanje pravosudne uključenosti.

Zahvalnica

Ovaj rad je rezultat angažovanja autorke u skladu sa Planom rada Instituta za kriminološka i sociološka istraživanja za 2026. godinu (na osnovu ugovora br. 451-03-33/2026-03/200039 sa Ministarstvom nauke, tehnološkog razvoja i inovacija Republike Srbije).

Literatura

- Baglivio, M. T., Wolff, K. T., Piquero, A. R., Bilchik, S., Jackowski, K., Greenwald, M. A., & Epps, N. (2016). Maltreatment, child welfare, and recidivism in a sample of deep-end crossover youth. *Journal of Youth and Adolescence*, 45(4), 625–654. <https://doi.org/10.1007/s10964-015-0407-9>
- Baidawi, S., & Sheehan, R. (2019). 'Crossover kids': Offending by child protection-involved youth. *Trends & issues in crime and criminal justice* no. 582. Canberra: Australian Institute of Criminology. <https://doi.org/10.52922/ti04138>
- Baskin, D. R., & Sommers, I. (2011). Child maltreatment, placement strategies, and delinquency. *American Journal of Criminal Justice*, 36, 106–119. <https://doi.org/10.1007/s12103-010-9088-9>
- Center for Youth Justice. (n.d.). *Crossover Youth Practice Model*. Georgetown University. Preuzeto 12. maja 2026. sa <https://cyj.georgetown.edu/our-work/crossover-youth-practice-model/>
- Crawford, M. (2021). Crossover youth: A nationally representative study to identify predictors of crossover from foster care to juvenile justice. *International Journal of Science Academic Research*, 2(5), 1535–1540.
- Cutuli, J. J., Goerge, R. M., Coulton, C., Schretzman, M., Crampton, D., Charvat, B. J., Lulich, N., Raithel, J. A., Gacitua, C., & Lee, E. L. (2016). From foster care to juvenile justice: Exploring characteristics of youth in three cities. *Children and Youth Services Review*, 67, 84–94. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2016.06.001>
- DeGue, S., & Widom, C. S. (2009). Does out-of-home placement mediate the relationship between child maltreatment and adult criminality? *Child Maltreatment*, 14(4), 344–355. <https://doi.org/10.1177/1077559509332264>
- Flores, J., Hawes, J., Westbrook, A., & Henderson, C. (2018). Crossover youth and gender: What are the challenges of girls involved in both the foster care and juvenile justice systems? *Children and Youth Services Review*, 91, 149–155. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2018.05.031>
- Frederiksen, S. (2012). *Empirical essays on placements in outside home care* [Doctoral dissertation, Aarhus University]. <https://pure.vive.dk/ws/files/2085466/empirical-essays-on-placements-in-outside-home-care.pdf>
- Goodkind, S., Shook, J. J., Kim, K. H., Pohlig, R. T., & Herring, D. J. (2013). From child welfare to juvenile justice: Race, gender, and system experiences. *Youth Violence and Juvenile Justice*, 11(3), 249–272. <https://doi.org/10.1177/1541204012463409>
- Haight, W. L., Bidwell, L. N., Marshall, J. M., & Khatiwoda, P. (2014). Implementing the Crossover Youth Practice Model in diverse contexts: Child welfare and juvenile justice professionals' experiences of multisystem collaborations. *Children and Youth Services Review*, 39, 91–100. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2014.02.001>

- Herz, D. C., Dierkhising, C. B., Raithel, J., Schretzman, M., Guiltinan, S., Goerge, R. M., Cho, Y., Coulton, C., & Abbott, S. (2019). Dual system youth and their pathways: A comparison of incidence, characteristics and system experiences using linked administrative data. *Journal of Youth and Adolescence*, 48(12), 2432–2450. <https://doi.org/10.1007/s10964-019-01090-3>
- Herz, D. C., Ryan, J. P., & Bilchik, S. (2010). Challenges facing crossover youth: An examination of juvenile-justice decision making and recidivism. *Family Court Review*, 48(2), 305–321. <https://doi.org/10.1111/j.1744-1617.2010.01312.x>
- Herz, D., Lee, P., Lutz, L., Stewart, M., Tuell, J., & Wiig, J. (2012). *Addressing the needs of multi-system youth: Strengthening the connection between child welfare and juvenile justice*. Center for Juvenile Justice Reform, Georgetown University; Robert F. Kennedy Children's Action Corps. https://publicaffairs.osbar.org/files/2016/10/MultiSystemYouth_March2012.pdf
- Huang, H., Ryan, J. P., & Herz, D. (2012). The journey of dually-involved youth: The description and prediction of rereporting and recidivism. *Children and Youth Services Review*, 34(1), 254–260. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2011.10.021>
- Huang, H., Ryan, J. P., Sappleton, A., & Chiu, Y.-L. (2015). Crossover youth post arrest: Placement status and recidivism. *Children and Youth Services Review*, 57, 193–200. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2015.08.015>
- Jonson-Reid, M. (2002). Exploring the relationship between child welfare intervention and juvenile corrections involvement. *American Journal of Orthopsychiatry*, 72(4), 559–576. <https://doi.org/10.1037/0002-9432.72.4.559>
- Jonson-Reid, M., & Barth, R. P. (2000). From maltreatment report to juvenile incarceration: The role of child welfare services. *Child Abuse & Neglect*, 24(4), 505–520. [https://doi.org/10.1016/S0145-2134\(00\)00107-1](https://doi.org/10.1016/S0145-2134(00)00107-1)
- Jugović, A., i Brkić, M. (2010). Socijalna zaštita i prevencija maloletničkog prestupništva: Uloge, kontroverze i dobre prakse. *Godišnjak Fakulteta političkih nauka*, 4(4), 435–452.
- Lindquist, M. J., & Santavirta, T. (2014). Does placing children in foster care increase their adult criminality? *Labour Economics*, 31, 72–83. <https://doi.org/10.1016/j.labeco.2014.10.001>
- Malvaso, C. G., Delfabbro, P. H., & Day, A. (2017). Child maltreatment and criminal convictions in youth: The role of gender, ethnicity and placement experiences in an Australian population. *Children and Youth Services Review*, 73, 57–65. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2016.12.001>
- Oriol-Granado, X., Sala-Roca, J., & Filella Guiu, G. (2015). Juvenile delinquency in youths from residential care. *European Journal of Social Work*, 18(2), 211–227. <https://doi.org/10.1080/13691457.2014.892475>
- Ryan, J. P., & Testa, M. F. (2005). Child maltreatment and juvenile delinquency: Investigating the role of placement and placement instability. *Children and Youth Services Review*, 27(3), 227–249. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2004.05.007>

- Ryan, J. P., Marshall, J. M., Herz, D., & Hernandez, P. M. (2008). Juvenile delinquency in child welfare: Investigating group home effects. *Children and Youth Services Review*, 30(9), 1088–1099. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2008.02.004>
- Simmons–Horton, S. Y. (2021). “A bad combination”: Lived experiences of youth involved in the foster care and juvenile justice systems. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 38, 583–597. <https://doi.org/10.1007/s10560-020-00693-1>
- Vidal, S., Prince, D., Connell, C. M., Caron, C. M., Kaufman, J. S., & Tebes, J. K. (2017). Maltreatment, family environment, and social risk factors: Determinants of the child welfare to juvenile justice transition among maltreated children and adolescents. *Child Abuse & Neglect*, 63, 7–18. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2016.11.013>
- Williams–Butler, A. (2018). Reducing delinquency among African American youth in foster care: Does gender make a difference in crossover prevention? *Children and Youth Services Review*, 94, 563–571. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2018.08.036>
- Yamat, A. M. (2020). The foster-care-to-prison pipeline. *Justice Policy Journal*, 17(2), 1–11. https://www.cjcj.org/media/import/documents/the_foster_care_to_prison_pipeline.pdf
- Yampolskaya, S., & Chuang, E. (2012). Effects of mental health disorders on the risk of juvenile justice system involvement and recidivism among children placed in out-of-home care. *American Journal of Orthopsychiatry*, 82(4), 585–593. <https://doi.org/10.1111/j.1939-0025.2012.01184.x>
- Yang, J., McCuish, E., & Corrado, R. (2021). Is the foster care-crime relationship a consequence of exposure? Examining potential moderating factors. *Youth Violence and Juvenile Justice*, 19(1), 94–112. <https://doi.org/10.1177/1541204020939643>
- Yang, J., McCuish, E., & Corrado, R. R. (2017). Foster care beyond placement: Offending outcomes in emerging adulthood. *Journal of Criminal Justice*, 53, 46–54. <https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2017.08.009>

Crossover Youth: Terminological Framework, Empirical Findings, and a Practice Model*

Miona Vasić

Institute of Criminological and Sociological Research, Belgrade, Serbia

This paper focuses on children and youth involved in both the child welfare and juvenile justice systems, a population referred to in the international literature by different terms, including crossover youth, dual system youth, and dually involved youth. The aim of the paper is to clarify the key terminology, systematize empirical findings on factors associated with the delinquent and justice-related outcomes of this population, and present the Crossover Youth Practice Model as an example of a coordinated institutional response, based on a review of relevant literature. The paper points out that these terms are not always used consistently in the literature, which makes it difficult to compare findings and clearly define the population to which the studies refer. The review of empirical findings shows that the delinquent and justice-related outcomes of children and youth in the child welfare system cannot be explained by a single factor, but should instead be understood through the interaction of experiences of abuse and neglect, sociodemographic characteristics, especially gender and age, as well as placement characteristics and experiences within the child welfare system. The paper highlights the importance of recognizing this population at an early stage, ensuring information sharing between systems, providing stable support, and coordinating intervention planning.

KEYWORDS: crossover youth / dually involved youth / child welfare system / juvenile justice / delinquency

PRIMLJENO: 3. 6. 2026.
PRIHVACENO: 6. 7. 2026.

* Predloženo citiranje: Vasić, M. (2026). Deca i mladi na preseku sistema zaštite dece i maloletničkog pravosuđa: Terminološka određenja, empirijski nalazi i model postupanja. *Zbornik Instituta za kriminološka i sociološka istraživanja*, 45(2), pp. <https://doi.org/10.47152/ziksi2026022>

©2026 by authors

This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0).